

občinskih gozdov ter si tudi ne polni s temi svojega žepa.

10. Ne daj se zvitim goljuhom zapeljati, da bi nedostojno sekal drevje; ne poslušaj takih, ki hočejo gozdu odvzeti steljo ali pa nepostavno deliti občinski gozd, ampak imej vedno v mislih, da ti je Bog zato dal pamet, da z gozdom tako previdno ravnaš, kakor s svojim zdravjem.

To je „deset zapovedi“, katere polagamo našim slovenskim kmetovalcem na srce.

Uporaba krav za vprego.

Po nekaterih krajih imajo posebno pri manjših kmetijah navado krave vprezati in ž njimi laža dela opravljati. Ta navada je v kmetijskem obziru opravičena, ker mali posestnik s tem popolnoma uporablja kravo. Krava mu daje mleka, vrhu tega pa mu dela na polji in tako koristi dvojno. Njegovemu sosеду se krava smili za vprego in si raje kupi kakega slabega vola, da mu nadomestuje kravo pri delu. Bolje je vse-kakor, če navadi kmet eno ali dve kravi dela in ž njima opravlja poljska dela do jeseni, nego pa da si kupi za veliko delo o žetvi itd., kacega vola ali konja. Razume se pa, da ne sme s kravami neprenehoma kakor z voli delati, ker so slabotnejše od volov ter ne morejo neprestano delati.

Pri nas na Slovenskem ni ravno splošna navada, da bi s kravami delali. Pa zakaj ne? Ker je slovenski kmet, če ima toliko posestva, da mu ni treba žita kupavati, preveč prevzeten in zasramuje revnejšega soseda, ki je primoran s kravami delati. Vsak spozna, da pri malih kmetijah niso konji na pravem mestu, a kmet mora imeti konja, dasi bi mu vol več koristil, kajti konj je kmetu bolj imeniten nego vol. Jaz bi kmeta tudi po delavni živini klasificeval. Bogat kmetovalec ima večkrat brez potrebe po dva ali več konj, ko naj bi jih imel le toliko, kolikor jih potrebuje za težka dela, katerih ne morejo voli opravljati. Srednje premožen kmet mora tudi imeti konja, in ko bi ga prašal, zakaj redi namesto vola konja, ne bi znal odgovoriti. Manjši kmet ima pa, ker mu ni mogoče rediti konja, vole za vprego, in le kočar je prisiljen opravljati s kravo poljska in vsa druga dela. Tukaj sem hotel le toliko povedati, da je uporaba krav za vprego našim kmetom nečastna in sramotna in da krave vprezajo le tedaj, kadar sila kola lomi. Konje naj si le tedaj redimo, kadar imamo veliko opravil daleč od doma ter hočemo, da se hitro vrši to delo. V tem slučaju nam pa ni treba več konj, nego jih ravno potrebujemo za to opravilo, kajti dokazano je, da nam konj, ako ne dela dosti, ne prinaša nič dobička. Kdor ima samo poljska opravila, ravnal bode bolje, ako si namesto konj redi volov, ker vol je za oranje sposobnejši nego konj, zraven tega pa manj stane zaradi cenejše in slabejše krme, torej mnogo več hasni.

Pridejo v letu časi, ko delavna živina nema nobenega opravka, in vendar jo moramo v hlevih krmiti; včasih je po več repov delavne živine brez dela; koliko stane to denarja, izračunil si je dosedaj le malokedo. Kmetije, ki nemajo celo leto dovolj opravka, ravnajo bolje, če imajo kolikor mogoče malo volov, a konja nobenega; zraven pa da rede po eno kravo ali po več in potem vse zaporedoma rabijo za vprego. Marsikateri kmet bi brez treh delavnih živali dobro shajal, samo ob žetvi in ajdovi setvi je za dve preveč opravila, in za ta 2 dneva si redi tretjega vola ali morebiti še celo konja. Krave bi mogle vsak drugi dan brez vse škode žito domov voziti, posebno pa vlečiti. Tako bi šlo delo prav hitro izpod rok, in kar bi kravam delo škodovalo, dobil bi kmet trikrat več pri delu.

Po velikih posestvih na Ogerskem vprezajo krave ob spomladanski setvi, ob žetvi in ob jesenski setvi, dasi ne povsod, a vendar pri večih grajščinah. Zakaj da se sploh povsod to ne godi, vzrok je to, da se ogerska živina ne da rada vprezati, ter mora po več ljudi pomagati, da jo vprego v jarem. A naša hribovska živina je tako krotka, da jo kmet sam lahko pripreže h kakemu staremu volu.

Ako primerjamo s kmetijskega stališča vola in kravo s konjem, moramo prednost priznati prvima. Konj stane primerno več in se hitreje obrabi. Če si po nesreči prebije kolena, ali se pokvari kako drugače, izgubi vso vrednost. Vol in krava se manj obrabita, in če sta mesnata, prodamo ju vsak dan lahko mesarju. Konje vzdrževati stane veliko več nego goved; podkavanje, vprežna oprava, vse to pobere pri konjih veliko denarja, pri govedi pa skoro nič. Konjska krma je tudi mnogo dražja od goveje, ker dobiva konj več ali manj zrnja, boljšega sena i. t. d. Konje naj redi samo, kedor mora blago naglo prevažati in daleč od svojega posestva, vsem drugim ugaja veliko bolje goved.

Zdaj pa primerjajmo še vola s kravo: ta je cenejša od vola, redimo si jo najbolj in včasih samo zaradi mleka in gnoja; če nam pa tudi pri delu pomaga, daje nam toliko več dobička, kolikor tudi prisluži z delom. Vole si ravnamo samo za delo, in kedar nam med letom zmanjka tega, ne delajo nam voli iz sena, kojega jim pokladamo, družega nego gnoj, ki je po tem takem gotovo drag gnoj. Seveda se vol, kedar počiva v hlevu dalje časa pri polnih jasliah, opita nekoliko; toda meso, katero je on tako pridobil, zopet je drago in nam ne daje posebne koristi, ker mu ga ne moremo odrezati in prodati, marveč se polagoma zopet pozgubi, kadar začne vol zopet delati. Vse drugače je to pri kravi: kedar je ne rabimo za delo, daje nam iz použite piče toliko več mleka, po vrhu dobivamo od nje gnoj, ter množi se ji meso. Po tem vidimo, da nam krava lahko veliko več koristi nego vol.

A ta korist postane še večja, ako uporabljamo krave tudi pri delu. Marsikedo utegne ugovarjati, da to ni res, ker daje delavna krava malo mleka. Gotovo, da se ob delu izgublja mleko, pa vendar nikdar toliko, kolikor je delo vredno, katero nam opravlja krava.

Nekteri kmetovalci, ki imajo dosti senožeti pa malo pašnikov, redijo krave do žetve v hlevu; to počivanje v zaprtem prostoru kravam in telicam (junicam) več škoduje, nego če bi jih rabili za laža dela.

Telice rejene v hlevu ostanejo vedno šibkih kosti, splah se jim život ne razvija pravilno kakor na paši, kjer se zadosti sprehodijo. Tudi škoduje kravam, če vedno stoje v hlevu; posebno za breje krave je to prav slabo.

Vsakdor je že to zapazil, da imajo take krave slabe, pokvarjene noge, ves život jim je mehkužen, in ravno taka so njih teleta. Telice se v hlevu krmljene hitro debelijo, goniti se pa nečejo in tudi nerade ostanejo breje. Vse drugače bi si pa krave in telice utrdile svoj život, ako bi ne stale vedno v hlevu pri polnih jaslilih, ampak se dobro krmile in vsak drugi ali tretji dan nekoliko za lahka dela vprezale. Večinoma redijo tudi taki kmetovalci, ki pridelujejo dosti sena, v hlevu bike, ki skoraj celo leto ne pridejo na pašnike; a tak bik ne bo nikdar prida, ker je ves omehkužen; teleta njegova so tudi slabotna, in to ne škoduje samo kmetu, ki tako ravna, ampak celi srenji in splošni živinoreji. Mlad bik se mora vedno zunaj sprehajati ali po pašnikih, ali pa tudi po njivah v prav lahko delo vprežen, kar mu prav nič ne škoduje, ampak bolj koristi, kakor če neprestano tiči v hlevu. Katere krave se lahko brez skrbi vprezajo, presodil si bode vsak sam. Breje krave v 6. mesecu niso za vprego, rabijo se za to delo le krave breje od prvega do 5. meseca. Krava, kadar je storila, naj se 4 tedne ne vprega in 3 mesece prej tudi ne. — Včasih pa pride največ dela, a kmetovalec nema dosti delavne živine; kako si bode sedaj pomagal? Vsak, kdor hoče krave za vprego rabiti, mora na to paziti, da se vse krave v tistem času ote- lijo, kedar je najmanj dela, na primer pred veliko nočjo marcija meseca. Vse to je kmetovalcu mogoče.

Kdor hoče torej krave za vprego rabiti, naj si toliko volov redi, za kolikor ima celo leto dosti opravila, da mu ne stoje po več tednov brez dela pri jaslilih. S kravami naj dela le vsak drugi dan in še takrat ne težkih, ampak le lahka opravila. Veči posestnik ali kmetovalec naj jih uporablja le za spomladanjsko setev, potem ob žetvi, ajdovi in jesenski setvi; tako mu ne bode potreba mnogo drage delavne živine rediti, ampak le toliko, kolikor je potrebuje, da si jo celo leto vprega.

Kaj storiti z drevjem, ki ga je sneg poškodoval.

Sneg, ki ga je letos sem ter tja uže na debelo padlo, poškodoval je, kakor nam gospodarji tožijo, veliko drevja.

Kaj storiti, da se škoda kolikor mogoče zmanjša?

1. Na drevesih, na katerih so večje ali manjše veje popolnoma odtrgane, morajo se rane s kakim ostrim orodjem dobro ogladiti in s smolo ali z dreves-

nim voskom tako dobro zamazati, da zrak ne more do rane, in potem še dobro ovezati. Take veje pa, katere so sicer od debla odtrgane, vendar se jih še velik del drži debla, morajo se prav varčno spet k deblu tako privezati, kakor so bile prej, in rana se mora tako obezati, hakor pri cepljenji.

2. Ona drevesa pa, na katerih je več vejic samo poškodovanih in ne od debla odtrganih, morajo se lepo obrezati, kakor se to večkrat zgodi, kedar hočemo kako drevo omladiti.

3. Če se prav dobro napravi to, kar smo zdaj omenili, in če se ravno mnogo vejic in celó vrh odreže, vendar se še mnogokrat zgodi, če je namreč deblo nepoškodovano, da drevo spet lepo krono in lep vrh dobi in kasneje gospodarju mnogo koristi.

4. Dobro je znano, da so celó velika drevesa, katera so bila s korenino izdrta, ali celó do zemlje pripognena, prav lepo rasla in rodila, če so se spet prav varčno vzdignila in dobro uravnala; in zatoorej tudi priporočamo, naj naši gospodarji tudi to poskusijo, predno posekajo drevesa celo za drva. Ker se vendar izkoreninjena drevesa v zmrzli zemlji ne morejo lahko okopati, naj se s tem delom počaka do tedaj, kedar bo zemlja spet tala, in do tistega časa naj se korenje dobro pokrije s prstjo in slamo, da ne pozebe in se ne posuši.

Gospodarske novice.

* Pri premovanji goveje živine na Bohinjski Bistrici dobili so premije za plemenske bike: Tomaž Odar iz Stare Fužine 30 gld., Andrej Preželj iz Lepence 25 gld., Simon Rozman iz Raven 20 gld., Janez Mencinger z Bohinjske Bistrice 15 gld. — Za telice: Janez Mesar diplomo priznanja, Jože Sodja z Bohinjske Bistrice 20 gld., Jože Cesar iz Jereke 15 gld., Simon Stare s Koprivnika 10 gld., Andrej Stare iz Bitenj 10 gld., Jakob Jenško iz Nomena 10 gld., Jože Ravnik iz Ravnega 10 gld., Andrej Schiller z Bohinjske Bistrice 10 gld. — Za krave: Rihard Schrey iz Zagorice 20 gld., Jakob Ravnik iz Raven 15 gld., Valentin Arh iz Črešnjice 15 gld., Matej Belec z Bohinjske Bistrice 10 gld., Margareta Ravnik z Bohinjske Bistrice. Gg. Janez Mesar in Rihard Schrey odpovedala sta se prisojenima premijama ter zato dobila diplomo priznanja.

* Kako skrbé za kmeta pri nas in kako na Ogerskem. Ogerska vlada je uže davno izprevidela, da bode dežela le tedaj napredovala gmotno, ako podpirajo kmetijstvo. Iz tega razloga porabijo na Ogerskem vsako leto veliko milijonov goldinarjev za povzdigo kmetijstva, in korist takega dejanja se je očividno pokazala na deželni razstavi v Budapešti l. 1885. Ravno kar pa beremo po časnikih, da je ogerski naučni minister Trefort ukazal, da morajo vse učiteljske pripravnice (po vinorodnih pokrajinah) narediti po 1—2 orali velike trtnice za vzgojo in cepljenje ameriških trt, da se morejo pripravniki o tej reči popolnoma praktično poučiti. No, in pri nas! Pri nas na Dolenjskem pa trte